

It is necessary to determine the proper role among other bankruptcy procedures through substantiation and regulatory consolidation: the goals and main functions of the procedure, its features, distinguishing the judicial procedure for disposing of the debtor's property among other bankruptcy procedures; the circle of participants in the procedure and their legal status, the legal status of the meeting of creditors and the committee of creditors, other participants in the proceedings. This is especially important in the context of the fact that at present state policy in the field of bankruptcy is aimed, first of all, at restoring the debtor's solvency and the most complete satisfaction of creditors' claims.

Key words: creditor, debtor, bankruptcy, bankruptcy proceeding, bankruptcy case, procedure of debtor's asset management.

Стаття надійшла 25 жовтня 2017 р.

УДК 347.77

Г. В. Смолин

ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР ЮРИДИЧНИХ ОСІБ, ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ ТА ГРОМАДСЬКИХ ФОРМУВАНЬ ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН

Розглянуто положення, порядок формування, використання і значення відомостей Єдиного державного реєстру юридичних осіб, структурних підрозділів, громадян-підприємців та громадських формувань. Зазначено, що його відомості формуються на підставі заяв про державну реєстрацію; документів, які є обов'язковими для проведення реєстраційних дій; відомостей, отриманих у результаті інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром юридичних осіб, структурних підрозділів, громадян-підприємців та громадських формувань й інформаційними системами державних органів. Вказано, що він ведеться державною мовою з використанням програмного забезпечення на електронних носіях відповідно до державних стандартів у контексті вимог директив Ради Європи, що забезпечує його взаємодію з іншими інформаційними системами та мережами.

На основі аналізу відомостей Єдиного державного реєстру юридичних осіб, структурних підрозділів, громадян-підприємців та громадських формувань зроблено висновок про їх нормативно-правовий засіб забезпечення комунікативності в формуванні господарських правовідносин.

Ключові слова: Єдиний державний реєстр, відомості, програмне забезпечення, персональний кабінет, надання відомостей.

Постановка проблеми. Аналізуючи правовий статус відомостей Єдиного державного реєстру юридичних осіб, структурних підрозділів, громадян-підприємців та громадських формувань (далі – Єдиний державний реєстр), зауважимо, що вони є одним із найважливіших засобів забезпечення комунікативності господарських суб'єктів. На підставі їх даних можна визначити організаційно-правову форму, суб'єкта господарювання, форму власності та майновий стан, керівника, який має право вчиняти дії від імені юридичної особи, взаємозв'язки із засновниками, зокрема кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами) засновника, інформацію про направлення повідомлення правоохоронним органам у разі сумнівів щодо справжності поданих документів тощо.

Наявність даних таких відомостей дає змогу визначитися з контрагентом, врахувати й узгодити взаємні інтереси та форми взаємодії у господарських правовідносинах. Вони також можуть бути використані державними й правоохоронними органами під час здійснення державного нагляду і контролю.

Стан дослідження. Відомості Державного реєстру в системі державної реєстрації юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців були предметом дослідження таких учених-господарників: О. В. Вінник, І. М. Кравець, В. К. Мамотова, Н. О. Саніахметової, В. С. Щербина та ін. Проте їх наукові публікації стосовно відомостей мають загально-теоретичний характер.

Мета статті – визначити порядок формування і значення відомостей Єдиного державного реєстру як юридично-фактичного джерела забезпечення достовірною інформацією про юридичних осіб, підрозділи, фізичних осіб-підприємців та громадські організації, що дає змогу врахувати й узгодити взаємні господарські потреби та інтереси стосовно організації і визначення поведінки учасників господарського обороту. Обґрунтування таких механізмів є одним із важливих завдань сучасної науки господарського права.

Виклад основних положень. Удосконалення законодавства про державну реєстрацію юридичних осіб (фізичних осіб-підприємців та громадських формувань) і публічність реєстрації цих відомостей проводиться в Україні в контексті вимог директив Ради Європи щодо створення гармонізованих з європейською системою умов для ведення бізнесу. Кодифікація зазначених організацією правових засобів предметно розпочалася в Україні з часу прийняття Закону від 15.05.2003 р. «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [1].

У процесі адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу щодо забезпечення ділової активності господарських суб'єктів, створення сприятливих умов розвитку, надійності захисту їх прав законодавство про реєстрацію постійно вдосконалювалося. Так, з часу прийняття цього Закону з метою лібералізації ведення бізнесу до нього було внесено приблизно сімдесят змін і доповнень. Нині вирішення питань поліпшення бізнес-клімату, створення гармонізованої з європейською системою державної реєстрації господарюючих суб'єктів для забезпечення надійності захисту прав кредиторів і третіх осіб у господарських правовідносинах передбачено Законом України від 26.11.2015 р. № 835-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [2]. Передбачені до цього Закону зміни найбільш повно відображені в новій редакції Закону України від 16.11.2017 р. «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» (далі – Закон), яким також внесені зміни і доповнення до двох кодексів і двадцяти шести законів.

Забезпечення організаційно-правових форм зростання ділової активності суб'єктів господарювання, надійності захисту їх прав, відкритого доступу до відомостей про стан юридичної особи у Законі передбачено ст.ст. 7–13 третього розділу «Єдиний державний реєстр та портал електронних сервісів».

Єдиний державний реєстр у цьому Законі – єдина інформаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, обробку, захист, облік та надання інформації про юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадські формування, що не мають статусу юридичної особи.

Він створюється з метою забезпечення державних органів та органів місцевого самоврядування, а також учасників цивільного обороту достовірною інформацією про юридичних осіб, громадські формування, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб-підприємців з Єдиного державного реєстру.

Невід'ємною його архівною складовою є Єдиний ліцензійний реєстр, Реєстр документів дозвільного характеру, Єдиний реєстр громадських формувань, Реєстр громадських об'єднань та Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство.

Єдиний державний реєстр ведеться державною мовою з використанням програмного забезпечення, розробленого відповідно до державних стандартів, що забезпечує його сумісність і взаємодію з іншими інформаційними системами та мережами, що становлять інформаційний ресурс держави.

Його програмне забезпечення, відповідно до ч. 3 ст. 7 Закону, повинно забезпечувати:

- автоматизацію процесу державної реєстрації й інших реєстраційних дій та відтворення його процедур;
- заповнення та друк форми заяви про державну реєстрацію;
- ідентифікацію заявників, які подають документи для державної реєстрації в електронній формі, з використанням електронного цифрового підпису та альтернативних електронному цифровому підпису засобів ідентифікації таких заявників;
- державну реєстрацію за принципом екстериторіальності;
- контроль за повнотою внесення записів до Єдиного державного реєстру та проведенням реєстраційних дій;
- пошук взаємозв'язків між юридичними особами та їхніми засновниками (учасниками), кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами), у тому числі кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами) засновника, керівниками юридичних осіб, візуалізацію всіх прямих та непрямих зв'язків;
- ведення реєстраційних справ в електронній формі та створення їх електронного архіву;
- передачу державним органам відомостей з Єдиного державного реєстру у випадках, передбачених цим Законом;
- інформаційну взаємодію між Єдиним державним реєстром та інформаційними системами державних органів;
- зберігання відомостей про юридичних осіб, інші організації та фізичних осіб-підприємців протягом 75 років з дати внесення запису про державну реєстрацію припинення юридичної особи, іншої організації або припинення підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця;
- захист даних згідно із законом;
- виконання в повному обсязі функцій адміністратора бази даних Єдиного державного реєстру (накопичення, аналіз даних, актуалізація та обробка даних, права доступу тощо);
- проведення інших операцій, визначених цим Законом.

Водночас до Єдиного державного реєстру не вносяться відомості, що становлять державну таємницю. Для забезпечення максимального доступу до інформації та послуг у сфері державної реєстрації

формується портал електронних сервісів, веб-сайт, організований як системне багаторівневе об'єднання різних ресурсів і сервісів для забезпечення максимального доступу до інформації та послуг у сфері державної реєстрації, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності.

Відповідно до ст. 8 Закону, портал електронних сервісів повинен забезпечувати:

- подання документів в електронній формі для державної реєстрації, ліцензування видів господарської діяльності, видачі документів дозвільного характеру;

- контроль за повнотою заповнення заяви про державну реєстрацію, ліцензування видів господарської діяльності, видачі документів дозвільного характеру;

- перегляд стану розгляду поданих документів;

- доступ до відомостей та документів, визначених цим Законом;

- оприлюднення результатів надання адміністративних послуг;

- формування та подання запитів в електронній формі про надання витягів;

- перегляд, копіювання та роздрукування виписки, витягу, інших документів і відомостей з Єдиного державного реєстру;

- сплату адміністративного збору та оплати надання відомостей з Єдиного державного реєстру з використанням платіжних систем через мережу Інтернет у режимі реального часу;

- функціонування персонального кабінету;

- доступ державних органів, у тому числі судів, органів Національної поліції, органів прокуратури, органів Служби безпеки України, а також органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб до відомостей з Єдиного державного реєстру.

Персональний кабінет юридичної особи, іншої організації та фізичної особи-підприємця (далі – персональний кабінет) – особиста сторінка в мережі Інтернет юридичної особи, фізичної особи-підприємця та громадського формування, що не має статусу юридичної особи, на порталі електронних сервісів, призначена для подання документів в електронній формі для проведення реєстраційних дій, безоплатного доступу юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, до відомостей про результати розгляду цих документів, документів, що містяться в реєстраційній справі таких осіб в електронній формі та відомостей про цих осіб, які є актуальними на момент запиту або на визначену дату.

Перелік відомостей у Єдиному державному реєстрі, передбачений ст. 9 Закону, є обов'язковим для державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців, громадських формувань, органів місцевого самоврядування і гарантією їх використання іншими суб'єктами. Він установлений щодо відомостей таких зареєстрованих суб'єктів:

- юридичних осіб, крім державних органів і органів місцевого самоврядування як юридичних осіб, – 47 пунктів;
- громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, – 21 пункт;
- фізичної особи-підприємця – 23 пункти;
- відокремлених підрозділів іноземних неурядових організацій – 21 пункт;
- державних органів, органів місцевого самоврядування як юридичних осіб – 26 пунктів;
- постійно діючих третейських судів – 17 пунктів;
- єдиного реєстру арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючого санацією, ліквідатора) – 16 пунктів.

Документи та відомості, що підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру та внесені до нього, вважаються достовірними і можуть бути використані у спорі з третьою особою. Якщо відомості, що підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру, є недостовірними й були внесені до нього, третя особа може посилається на них у спорі як на достовірні. Третя особа не може посилається на них у спорі у разі, якщо вона знала або могла знати про те, що такі відомості є недостовірними. Відомості, що підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру і не внесені до нього, не можуть бути використані у спорі з третьою особою, крім випадків, коли третя особа знала або могла знати ці відомості.

Відомості, що містяться в Єдиному державному реєстрі, відповідно до ст.11 Закону, є відкритими і загальнодоступними (крім реєстраційних номерів облікових карток платників податків та паспортних даних) та у випадках, передбачених цим Законом, за їх надання стягується плата.

Вони надаються у вигляді:

- 1) безоплатного доступу через портал електронних сервісів до:
 - відомостей з Єдиного державного реєстру, які актуальні на момент запиту, необхідних для видачі документів дозвільного характеру та ліцензій, а також про видані документи дозвільного характеру та ліцензій для укладення цивільно-правових договорів, у тому числі щодо наявності запису про державну реєстрацію припинення або

перебування юридичної особи у стані припинення, державну реєстрацію припинення чи перебування у процесі припинення підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця, про місцезнаходження, види діяльності, центральний чи місцевий орган виконавчої влади, до сфери управління якого належить державне підприємство або частка держави у статутному капіталі юридичної особи, якщо така частка становить не менше 25 відсотків, про юридичних осіб, правонаступником яких є зареєстрована юридична особа, про юридичних осіб- правонаступників, про відокремлені підрозділи юридичної особи, про осіб, які можуть вчиняти дії від імені особи, у тому числі відомості про розпорядника майна, санатора, голову комісії з припинення, ліквідатора, управителя майна, наявність обмежень щодо представництва, про відкриття виконавчого провадження, – шляхом пошуку за повним чи скороченим найменуванням, іменем, ідентифікаційним кодом, реєстраційним номером облікової картки платника податків, серією та номером паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта), перегляду, копіювання та роздрукування;

– основних відомостей про громадські формування, що не мають статусу юридичної особи, які актуальні на момент запиту, – шляхом їх пошуку за найменуванням та видом громадського формування, перегляду, копіювання та роздрукування;

– результатів надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації, у тому числі виписки та установчих документів, – шляхом їх пошуку за кодом доступу, перегляду, копіювання та роздрукування;

2) оприлюднення публічної інформації з Єдиного державного реєстру у формі відкритих даних відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації»;

3) безоплатного доступу через персональний кабінет до документів, поданих юридичною особою, фізичною особою-підприємцем та громадським формуванням, що не має статусу юридичної особи, для проведення реєстраційних дій, відомостей про результати розгляду, документів, що містяться в реєстраційній справі таких осіб в електронній формі, та відомостей про цих осіб, які актуальні на момент запиту та на визначену дату, – шляхом їх перегляду, копіювання та роздрукування;

4) документів у паперовій та електронній формі, що містяться в реєстраційній справі;

5) виписок у паперовій формі для проставлення апостилю та в електронній формі;

6) витягів у паперовій та електронній формі, що містять відомості актуальні на момент запиту або на визначену дату;

7) суб'єктам приватного права може надаватися прямий доступ до Єдиного державного реєстру в електронному вигляді у режимі реального часу на платній основі на підставі договорів, укладених з технічним адміністратором.

Виписка з Єдиного державного реєстру у цьому Законі, є документом в електронній або у випадку, передбаченому цим Законом, у паперовій формі, який формується й оновлюється за результатами проведення реєстраційних дій і містить відомості про юридичну особу або її відокремлений підрозділ, фізичну особу-підприємця (зокрема про взяття на облік в органах державної статистики та державної фіскальної служби, видачу ліцензії та документів дозвільного характеру) або громадське формування, що не має статусу юридичної особи, надається протягом 24 годин після надходження запиту, крім вихідних і святкових днів.

В електронній формі надається в режимі реального часу. В паперовій і в електронній формі вони мають однакову юридичну силу.

Витяг – документ у паперовій або електронній формі, що сформований програмним забезпеченням Єдиного державного реєстру за вказаним критерієм пошуку та містить відомості з Єдиного державного реєстру, які є актуальними на дату та час формування витягу або на дату та час, визначені у запиті, або інформацію про відсутність таких відомостей у цьому реєстрі.

Для отримання відомостей в електронній формі не потрібно відвідувати державного реєстратора, а лише обрати відповідний вид запиту, внести критерій пошуку та здійснити оплату платіжною картою. Кабінет Міністрів України може визначати інші форми надання відомостей з Єдиного державного реєстру, а також встановлювати розмір оплати за їх надання. Державні органи, у тому числі суди, органи Національної поліції, органи прокуратури, органи Служби безпеки України, а також органи місцевого самоврядування та їх посадові особи безоплатно отримують відомості з Єдиного державного реєстру з метою здійснення ними повноважень, визначених законом, виключно в електронній формі через портал електронних сервісів у порядку, визначеному Міністерством юстиції України в Порядку надання відомостей з Єдиного державного реєстру.

Висновки. Створення гармонічної й ефективної системи господарського законодавства України в сучасних умовах вимагає його адаптації до європейської системи ведення бізнесу та створення на-самперед сприятливих умов для організації і ведення бізнесу, захисту прав та законних інтересів у господарських правовідносинах з іншими суб'єктами господарювання та органами влади. Для цього, як передбачено ч. 1 ст. 9 Господарського кодексу України, держава здійснює довгострокову (стратегічну) політику, спрямовану на реалізацію і оптимальне узгодження інтересів суб'єктів господарювання і споживачів різних суспільних верств населення загалом [3].

Передумовою узгодження їх інтересів є повні та достовірні відомості Єдиного державного реєстру. Такими відомостями, наприклад, є: про початок і умови створення, засновників, організаційно-правову форму, господарську діяльність та її легітимність, компетенцію, про керівника і членів керівних органів юридичної особи тощо. За такими відомостями суб'єкт господарювання визначає інтерес, доцільність і умови провадження господарсько-правових відносин з контрагентом. Обґрунтування таких механізмів та їх оптимізація є одним з першочергових завдань сучасної науки господарського права.

1. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців: Закон України від 15.05.2003 р. № 775-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31–32. – С. 203.

2. Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань»: Закон України від 26.11.2015 р. № 835-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 2. – С. 17.

3. Господарський кодекс України, прийнятий 18.06.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18–22. – С. 144 (зі змінами і доповненнями).

Смолин Г. В. Единый государственный реестр юридических лиц, физических лиц-предпринимателей и общественных формирований как средство организации хозяйственных правоотношений

Рассмотрены положения, порядок формирования и использования ведомостей Единого государственного реестра юридических лиц, структурных подразделений и общественных формирований (далее Единый государственный реестр). Установлено, что данные ведомости составляются на основании: соответствующих заявлений о государственной регистрации; документов, представляемых для проведения регистрационных действий; ведомостей, полученных вследствие информационного взаимодействия между

Единым государственным реестром и информационными системами государственных органов. Акцентируется, что ведётся он на электронных носителях соответственно государственным стандартам в контексте требований директив Совета Европы, что гарантирует его взаимодействие с другими информационными системами и сетями. На основании анализа источников его образования сделано заключение, что в качестве нормативно-правового регулятора его ведомости являются средством обеспечения коммуникативности в формировании хозяйственных отношений, предоставляют возможность учитывать и согласовывать интересы и действия хозяйственных субъектов.

Ключевые слова: Единый государственный реестр, ведомости, программное обеспечение, персональный кабинет, предоставление ведомостей.

Smolyn H. V. The Unified State Register of Legal Entities, Individual Entrepreneurs and Public Organizations as a means of organizing economic legal relations

The author considers the provisions, procedure of formation, use and significance of information of the Unified State Register of Legal Entities, Individual Entrepreneurs and Public Organizations. Its data are formed on the basis of applications for the state registration; documents that are required for the conduct of registration; information obtained as a result of informational interaction between the Unified State Register and information systems of state authorities. The registry is conducted in the state language using software on electronic media in accordance with the state standards in the context of the requirements of the directives of the Council of Europe, which provides its interaction with other information systems and networks.

The author has made a conclusion about the normative and legal means of providing communication in the formation of economic legal relations based on the analysis of the data. They are generally one of the legal forms of coordination of the activities of participants in the economic turnover. Creation of a harmonic and an effective system of the economic legislation of Ukraine under modern circumstances requires its adaptation to the European system of conducting business and creating favorable conditions for the organization and conduct of business, the protection of the rights and legitimate interests in economic legal relations with other entities and authorities. The state carries out a long-term (strategic) policy aimed at implementation and optimal coordination of the interests of businesses subjects and consumers of the various strata of the population in general. A prerequisite for coordination of their interests is full and reliable data of the Unified State Register of Legal Entities, Individual Entrepreneurs and Public Organizations. For example, the following data include the beginning and conditions of creation, founders, organizational and legal form, economic activity and its legitimacy, competence, the head and members of the governing bodies of legal entities, etc.

Key words: Unified State Register, data, software, personal account, provision of information.

Стаття надійшла 2 листопада 2017 р.